

Vergaderjaar 2009–2010

32 123 X

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2010

Nr. 150

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 27 augustus 2010

Binnen de vaste commissie voor Defensie¹ bestond bij twee fracties behoefte de minister van Defensie enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over zijn brief van 16 juni 2010 inzake de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië (Kamerstuk 32 123 X, nr. 142).

De minister heeft bij brief van 26 augustus 2010 deze vragen en opmerkingen beantwoord. Vragen en opmerkingen alsmede de antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Miltenburg

De adjunct-griffier van de commissie,
Bontje

¹ Samenstelling:

Leden: Bommel, H. van (SP), Staaij, C.G. van der (SGP), Ormel, H.J. (CDA), Ferrier, K.G. (CDA), Eijssink, A.M.C. (PvdA), Miltenburg, A. van (VVD), Fng voorzitter, Dam, M.H.P. van (PvdA), Schippers, E.I. (VVD), Jacobi, L. (PvdA), Brinkman, H. (PVV), Voordewind, J.S. (CU), Broeke, J.H. ten (VVD), Dijk, J.J. van (SP), Thieme, M.L. (PvdD), Peters, M. (GL), Berndsen, M.A. (D66), Monasch, J.S. (PvdA), Bosman, A. (VVD), El Fassed, A. (GL), Hernandez, M.M. (PVV), Lucassen, E. (PVV), Bruins Slot, H.G.J. (CDA) en Hachchi, W. (D66).
Plv. leden: Raak, A.A.G.M. van (SP), Dijkgraaf, E. (SGP), Uitslag, A.S. (CDA), Blanksma-van den Heuvel, P.J.M.G. (CDA), Wolbert, A.G. (PvdA), Beek, W.I.I. van (VVD), Smeets, P.E. (PvdA), Nicolai, A. (VVD), Samsom, D.M. (PvdA), Helder, L.M.J.S. (PVV), Wiegman-van Meppelen Scheppink, E.E. (CU), Teeven, F. (VVD), Irrgang, E. (SP), Ouwehand, E. (PvdD), Braakhuis, B.A.M. (GL), Vacature, (D66), Arib, K. (PvdA), Blok, S.A. (VVD), Halsema, F. (GL), Kortenoeven, W.R.F. (PVV), Bontes, L. (PVV), Çörüz, C. (CDA) en Vacature, (D66).

I Vragen en opmerkingen

Inbreng van de fractie van de PVV

De leden van de PVV fractie hebben kennis genomen van de brief van de minister over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië. De leden van de PVV fractie zijn tegen de verkoop van deze enorme hoeveelheid materieel aan dit land. Jordanië is een ondemocratische staat. De vrijheid van meningsuiting wordt hier op grote schaal onderdrukt. Zo heeft het land een internationaal opsporingsbevel uitgevaardigd tegen parlementariërs uit andere landen die enkel het vrije woord verkondigen. Verkoop van 1 100 Nederlandse legervoertuigen, waaronder ruim 500 pantservoertuigen en 121 houwitsers, aan dit autocratische en corrupte regime is absoluut ongewenst. De leden van de PVV fractie zullen daarom niet instemmen met deze wapendeal en hebben enkele kritische vragen over deze verkoop:

In welke mate zal de verkoop de machtsbalans tussen Israël en Jordanië beïnvloeden? Is de minister er zeker van dat de levering de regionale stabiliteit niet zal verstoren? Het enkele feit dat buurlanden van Jordanië over meer materieel beschikken, geeft voor de leden van de PVV fractie geen voldoende garantie dat van de aankoop van het materieel geen dreiging uitgaat. De leden van de PVV fractie stellen dat de Nederlandse levering van materieel aan Jordanië negatieve effecten heeft op de positie van een van onze belangrijkste Westerse bondgenoten, Israël. Is de minister van Defensie bereid om samen met de minister van Buitenlandse Zaken de toetsing die het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft gedaan naar de overdracht van het materieel naar de Kamer te sturen, zodat het parlement inzicht heeft in de conclusie van het ministerie dat de regionale stabiliteit niet zal worden verstoord door deze wapendeal?

Zijn in het kader van het bovenstaande, naast de acht criteria van de Europese Unie over het wapenexportbeleid, ook andere overwegingen meegenomen in de beslissing tot levering van materieel aan Jordanië, bijvoorbeeld de opinie van de democratische rechtstaat Israël? Zo ja, hoe denkt Israël over deze materieelverkoop aan hun buurland? Zo nee, waarom is de mening van deze belangrijke regionale actor niet meegenomen in de besluitvorming?

Zijn er geen andere, meer democratische kandidaten, die deze voertuigen, vrachtwagens en houwitsers kunnen overnemen? In hoeverre zijn andere opties in het verleden bekeken?

Inbreng van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de brief van de minister van Defensie over de verkoop van landmachtmaterieel aan Jordanië. De leden van de SP-fractie vinden het ongepast dat de Kamer niet vooraf is ingelicht toen het contract met Jordanië werd afgesloten. De leden van de SP-fractie hebben nog de volgende vragen:

Kunt u aangeven welke redenen er waren om niet eerst de Kamer in te lichten over de verkoop van de betreffende goederen aan Jordanië, maar daar mee te wachten tot bijna anderhalve maand na dato?

Waarom wordt de Kamer niet standaard vooraf ingelicht als in het verkoopcontract toch het voorbehoud van instemming door de Kamer is opgenomen?

Kunt u aangeven waarom bij de verkoop van Fokker toestellen aan Peru eerder dit jaar de Kamer ook pas twee weken na ondertekening van het contract met de Peruanen werd ingelicht, terwijl de Nederlandse en Peruaanse pers al over de verkoop van de vliegtuigen hadden bericht? (Kamerstuk: 32 123-X-105)

Waarom kunnen geen details over de waarde van de verkoop openbaar worden gemaakt, wanneer die gegevens over enige tijd via de overzichten van exportvergunningen op de website van het Ministerie van Economische Zaken zijn te vinden?

Waarom acht de regering de inzet van YPR pantservoertuigen bij mensenrechtenschendingen niet waarschijnlijk?

Is de regering van mening dat de mensenrechtensituatie wel degelijk bijzonder relevant is, ook wanneer geen direct verband tussen het te leveren materieel en eventueel gebruik daarvan voor mensenrechtenschendingen bestaat?

Wordt (een deel van) het te leveren materieel nog in Nederland opgeknapt en zo ja door welke bedrijven?

Kan de regering een overzicht verstrekken van de inkomsten voor de Staat (niet: de vergunningswaarde) uit de verkoop van surplus materieel per jaar voor de periode 2004 tot en met nu?

II Antwoorden

1, 2 en 3

In welke mate zal de verkoop de machtsbalans tussen Israël en Jordanië beïnvloeden?

Is de minister er zeker van dat de levering de regionale stabiliteit niet zal verstoren?

Is de minister van Defensie bereid om samen met de minister van Buitenlandse Zaken de toetsing die het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft gedaan naar de overdracht van het materieel naar de Kamer te sturen, zodat het parlement inzicht heeft in de conclusie van het ministerie dat de regionale stabiliteit niet zal worden verstoord door deze wapendeal?

De regering is van mening dat de machtsbalans en de regionale stabiliteit door deze levering niet verstoord zullen worden. Dit is ook de conclusie van de toetsing van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

4

Zijn in het kader van het bovenstaande, naast de acht criteria van de Europese Unie over het wapenexportbeleid, ook andere overwegingen meegenomen in de beslissing tot levering van materieel aan Jordanië, bijvoorbeeld de opinie van de democratische rechtstaat Israël? Zo ja, hoe denkt Israël over deze materieelverkoop aan hun buurland? Zo nee, waarom is de mening van deze belangrijke regionale actor niet meegenomen in de besluitvorming?

Het wapenexportbeleid is een nationale aangelegenheid, met inachtneming van het Gemeenschappelijk standpunt van de EU.

5

Zijn er geen andere, meer democratische kandidaten, die deze voertuigen, vrachtwagens en houwitsers kunnen overnemen? In hoeverre zijn andere opties in het verleden bekeken?

Overtollig defensiematerieel wordt aangeboden aan landen die voldoen aan de criteria van het Nederlands wapenexportbeleid. Jordanië toonde serieuze interesse in de aankoop van het materieel en na de toetsing bleek dat Jordanië voldeed aan de relevante criteria.

6 en 7

Kunt u aangeven welke redenen er waren om niet eerst de Kamer in te lichten over de verkoop van de betreffende goederen aan Jordanië, maar daar mee te wachten tot bijna anderhalve maand na dato?

Waarom wordt de Kamer niet standaard vooraf ingelicht als in het verkoopcontract toch het voorbehoud van instemming door de Kamer is opgenomen?

Met de brief van 18 oktober 2007 (Kamerstuk 22 054, nr. 129) is de Kamer geïnformeerd over de wijze waarop de Kamer over de verkoop van overtollig defensiematerieel wordt ingelicht. Het komt incidenteel voor, uit concurrentieoverwegingen of op verzoek van de koper, dat tot contractsluiting wordt overgegaan voordat de Kamer kan worden geïnformeerd.

8

Kunt u aangeven waarom bij de verkoop van Fokker toestellen aan Peru eerder dit jaar de Kamer ook pas twee weken na ondertekening van het contract met de Peruanen werd ingelicht, terwijl de Nederlandse en Peruaanse pers al over de verkoop van de vliegtuigen hadden bericht (Kamerstuk: 32123-X-105)?

Peru had Nederland verzocht geen ruchtbaarheid te geven aan de verkoop van de twee Fokker-toestellen. Daarom bestond het voornemen de Kamer zo spoedig mogelijk na de contractondertekening vertrouwelijk te informeren. Nadat de verkoop van de twee Fokkers in de Peruaanse pers was verschenen, is met de Peruaanse autoriteiten afgesproken de verkoop openbaar te maken. Daarop is de Kamer geïnformeerd.

9

Waarom kunnen geen details over de waarde van de verkoop openbaar worden gemaakt, wanneer die gegevens over enige tijd via de overzichten van exportvergunningen op de website van het Ministerie van Economische Zaken zijn te vinden?

Het betreft veelal commercieel vertrouwelijke informatie. Uit concurrentieoverwegingen wordt de Kamer hierover in een vertrouwelijke bijlage bij de brief over de verkoop geïnformeerd. In de overzichten van exportvergunningen van het ministerie van Economische zaken zijn deze bedragen niet direct herleidbaar.

10

Waarom acht de regering de inzet van YPR pantservoertuigen bij mensenrechtenschendingen niet waarschijnlijk?

In Jordanië zijn geen mensenrechtenschendingen geconstateerd waarbij gepantserde infanterievoertuigen door het leger worden ingezet.

11

Is de regering van mening dat de mensenrechtensituatie wel degelijk bijzonder relevant is, ook wanneer geen direct verband tussen het te leveren materieel en eventueel gebruik daarvan voor mensenrechtenschendingen bestaat?

De regering is van mening dat de mensenrechtensituatie belangrijk is en derhalve bijzonder relevant in de beoordeling van wapenexportaanvragen.

Derhalve wordt het mensenrechtencriterium bij iedere toetsing kritisch tegen het licht gehouden. In de Europese Unie is afgesproken dat iedere aanvraag afzonderlijk beoordeeld wordt op grond van het soort goed, de eindgebruiker en het eindgebruik. Ook is afgesproken dat een afwijzing op grond van het mensenrechtencriterium slechts plaatsheeft wanneer de goederen zouden kunnen worden ingezet voor geconstateerde mensenrechtenschendingen. Hierbij dient altijd een direct verband te bestaan

tussen de te leveren goederen en de mensenrechtensituatie in het desbetreffende land.

12

Wordt (een deel van) het te leveren materieel nog in Nederland opgeknapt en zo ja door welke bedrijven?

Het materieel wordt voorafgaand aan de overdracht door Defensie opgeknapt. Zo nodig wordt de industrie hierbij betrokken.

13

Kan de regering een overzicht verstrekken van de inkomsten voor de Staat (niet: de vergunningswaarde) uit de verkoop van surplus materieel per jaar voor de periode 2004 tot en met nu?

Ontvangsten uit verkoop van roerende zaken (x € 1 000)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Zeesystemen (strategisch)	25 557	63 176	157 103	234 837	276 712	160 802
Landsystemen (strategisch)	38 564	74 936	55 378	14 138	72 024	56 863
Luchtsystemen (strategisch)	38	7 000	18 025	7 876	18 650	30 915
Openbare verkoop (niet-strategisch)	7 355	5 782	6 490	3 270	3 903	3 362
Totaal	71 514	150 894	236 996	260 121	371 289	251 942